

Zákonnost vazby

Zamítne-li soud stížnost proti rozhodnutí o stěžovatelově vazbě jen na základě skutečnosti, že vazba již netrvá, ať už z důvodu propuštění či převedení do výkonu trestu, aniž by se zabýval zákonností vazby a důvodností jednotlivých stížnostních námitek, odepře stěžovateli v rozporu s čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod soudní ochranu proti zásahu do osobní svobody. Účelem přezkumu rozhodnutí o vazbě není jen dosažení propuštění z vazby, nýbrž i kontrola zákonnosti vazby po celou dobu jejího trvání, ať už pro účely morální satisfakce stěžovatele či pro potřeby uplatnění nároku na náhradu škody po konstatování nezákonnosti vazby.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 637/21 ze dne 24.8.2021)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele P. N., zastoupeného JUDr. J.H., Ph.D., advokátem, sídlem J., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. ledna 2021 sp. zn. 9 To 453/2020 a usnesení Okresního soudu v Jihlavě ze dne 5. prosince 2020 sp. zn. 33 Nt 221/2020, za účasti Krajského soudu v Brně a Okresního soudu v Jihlavě, jako účastníků řízení, a Krajského státního zastupitelství v Brně a Okresního státního zastupitelství v Jihlavě, jako vedlejších účastníků řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 7. ledna 2021 sp. zn. 9 To 453/2020 bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu proti zásahu do osobní svobody podle čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. ledna 2021 sp. zn. 9 To 453/2020 se ruší. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených usnesení s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv, jmenovitě práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a práva na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti a jejích příloh se podává, že usnesením Policie České republiky, Krajské ředitelství policie kraje Vysočina, Územní odbor Jihlava, Oddělení hospodářské kriminality (dále jen "policejní orgán") ze dne 4. 12. 2020 č. j. KRPJ-57172-677/TC-2018-160781 bylo zahájeno trestní stíhání stěžovatele pro podezření ze spáchání zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1, odst. 3 písm. c) zákona [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

3. Okresní soud v Jihlavě (dále jen "okresní soud") napadeným usnesením rozhodl, že podle § 68 odst. 1 zákona 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) trestního řádu se stěžovatel bere do vazby.

4. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel stížnost odůvodněnou tvrzením, že v jeho věci neexistuje

jakýkoliv důvod pro vzetí do vazby. Státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Jihlavě usnesením ze dne 17. 12. 2020 sp. zn. ZT 168/2020 rozhodl o propuštění stěžovatele z vazby na svobodu, neboť u něj již není dána existence vazebního důvodu, pro který byl vzat do vazby. Krajský soud v Brně (dále jen "krajský soud") stěžovatelovu stížnost proti usnesení okresního soudu napadeným usnesením podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl. V odůvodnění konstatoval, že po propuštění stěžovatele z vazby na svobodu je již jeho stížnost bezpředmětná.

II. Argumentace stěžovatele

5. V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že usnesení krajského soudu nespĺňuje požadavky na ústavněprávně konformní výklad § 148 a 149 trestního řádu, které Ústavní soud vyslovil v nálezu ze dne 9. 10. 2019 sp. zn. I. ÚS 1692/19 (pozn.: rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>). Přímou z právní věty tohoto nálezu vyplývá, že důvodem k zamítnutí stížnosti proti rozhodnutí o vazbě stěžovatele nemůže být skutečnost, že vazba již netrvá, ať už při propuštění či převedení do výkonu trestu. Krajský soud zamítavé usnesení založil v rozporu s tímto nálezem na předchozím propuštění stěžovatele z vazby na svobodu.

6. Dále se stěžovatel vymezuje proti usnesení okresního soudu. Vytýká, že okresní soud vycházel z usnesení o zahájení trestního stíhání obsahujícího nepodložené hypotézy o nelegálním původu zboží (čerpadel), které zakoupil, důkazy nalezené u něj při domovní prohlídce jsou v daném trestním řízení procesně nepoužitelné, nebyla prokázána jediná transakce mezi ním a J. M. a vzhledem k jeho osobě a k povaze a závažnosti věci trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Vzetí do vazby bylo nepřiměřeně přísné a již samo o sobě de facto představovalo trest, který by nebyl uložen ani tehdy, byl-li by případně uznán vinným. Závěrem stěžovatel dovozuje, že okresní soud vazební důvod podle § 67 písm. b) trestního řádu neodůvodnil konkrétními skutečnostmi, přičemž kromě spoluobviněného J. M. (vyslechnutého policejním orgánem ještě před tímto rozhodnutím), zde není určena jakákoli konkrétní osoba (nevyslechnutý svědek či spoluobviněný), na kterou by mohl působit, a neexistují ani jiné způsoby, jimiž by mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

7. V doplnění ústavní stížnosti stěžovatel uvedl, že z vyjádření obchodní společnosti BOSCH DIESEL, s. r. o., ze dne 10. 12. 2020 vyplývá, že čerpadla nalezená při domovní prohlídce nebyla odcizena. Okresní soud tedy napadené rozhodnutí založil na nesprávných skutkových východiscích.

III. Průběh řízení před Ústavním soudem

8. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení, přičemž - s ohledem na obsah ústavní stížnosti - nepovažoval za efektivní vyzývat k vyjádření též vedlejší účastníky.

9. Okresní soud se k ústavní stížnosti nevyjádřil a krajský soud pouze souhrnně odkázal na odůvodnění svého usnesení. Uvedené vyjádření krajského soudu neobsahovalo nové skutečnosti, proto nebylo třeba je zasílat stěžovateli na vědomí a bylo možné přistoupit k rozhodnutí ve věci.

10. V souladu s § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v nichž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. V části směřující proti usnesení krajského soudu je ústavní

stížnost přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

V.a) Obecná východiska

12. Ústavní soud ustáleně judikuje, že jeho úkolem je v řízení o ústavní stížnosti jen ochrana ústavnosti, nikoliv zákonnosti [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Není proto povolán k přezkumu použití podústavního práva a může tak činit jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva či svobody, protože základní práva a svobody vymezují nejen rámec normativního obsahu aplikovaných právních norem, nýbrž také rámec jejich ústavně konformní interpretace a aplikace. Výklad zákonných a podzákonných právních norem, který nešetří základní práva v co nejvyšší míře, při současném dodržení účelu aplikovaných právních norem, anebo výklad, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, pak znamenají porušení základního práva či svobody [srov. např. nálezy ze dne 8. 7. 1999 sp. zn. III. ÚS 224/98 (N 98/15 SbNU 17), ze dne 20. 1. 2000 sp. zn. III. ÚS 150/99 (N 9/17 SbNU 73) a ze dne 2. 4. 2009 sp. zn. II. ÚS 476/09 (N 81/53 SbNU 23)].

13. Obsahem institutu vazby je vymezení ústavně akceptovatelných důvodů zbavení osobní svobody obviněného, respektive obžalovaného podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny s cílem znemožnit zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení [nálezy ze dne 12. 10. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (N 46/2 SbNU 57; 214/1994 Sb.)]. Vždy musí jít o opatření nezbytné k tomu, aby mohly orgány činné v trestním řízení uskutečnit a ukončit toto řízení, a to při respektování principu presumpce nevinny [nálezy ze dne 6. 3. 1997 sp. zn. III. ÚS 271/96 (N 24/7 SbNU 153)].

14. Předmětné zbavení osobní svobody výslovně umožňuje čl. 8 odst. 5 Listiny, podle něhož nesmí být nikdo vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Dále je třeba poukázat na čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), který za předpokladu, že se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem, připouští zbavení svobody osoby při zákonném zatčení nebo za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání. Čl. 5 odst. 3 Úmluvy stanoví, že každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odst. 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.

15. Trvání na dodržení všech zákonem stanovených podmínek zbavení osobní svobody představuje stěžejní záruku, že budou skutečně respektována práva dotčeného jednotlivce a že nedojde ke zneužití moci [srov. nálezy ze dne 17. 2. 2015 sp. zn. III. ÚS 916/13 (N 33/76 SbNU 451)]. Soudní ochrana práv osoby ve vazbě nespočívá jen v možnosti dosáhnout rozhodnutím soudu jejího propuštění, pominou-li vazební důvody. Jejím prostřednictvím je zaručena zákonnost vazby po celou dobu jejího trvání. Právě proto musí vzetí do vazby nebo dalšímu ponechání ve vazbě vždy předcházet soudní rozhodnutí, které opravňuje příslušné orgány zbavit obviněného osobní svobody z některého ze zákonných vazebních důvodů a na dobu stanovenou zákonem, případně do doby, než soud rozhodne o dalším trvání vazby nebo kdy soud či státní zástupce rozhodne o propuštění z vazby nebo kdy dojde k převedení do výkonu trestu. Ke stížnosti proti rozhodnutí o vazbě (§ 74, § 141 a násl. trestního řádu) soud přezkoumává i zákonnost trvání vazby po dobu, po kterou měla svůj základ v tomto rozhodnutí. Účel tohoto přezkumu přitom nezávisí na tom, zda v době rozhodování stížnostního soudu vazba ještě trvá, či nikoli. Zájem obviněného na posouzení zákonnosti vazby může být dán i poté, ať už bude usilovat jen o pouhé konstatování její nezákonnosti, jež pro něj může představovat určitou satisfakci, nebo se bude následně domáhat i náhrady škody (nálezy ze dne 20. 2.

2018 sp. zn. IV. ÚS 168/18).

16. Závěr, podle něhož má soudní přezkum rozhodnutí o vazbě význam pro dotčenou osobu bez ohledu na to, zda vazba stále trvá, se ustálil i v rozhodovací praxi Ústavního soudu. Porušení ústavně zaručených základních práv a svobod osoby, která byla ve vazbě na základě nezákonného rozhodnutí nebo v ní zůstala bez rozhodnutí o ponechání ve vazbě po uplynutí zákonem stanovené lhůty, není zhojeno jejím propuštěním z vazby nebo převedením do výkonu trestu. Skutečnost, že stěžovatel již není ve vazbě, nečiní ústavní stížnost proti takovému rozhodnutí či jinému zásahu neopodstatněnou [srov. náleze ze dne 21. 4. 2004 sp. zn. IV. ÚS 385/03 (N 59/33 SbNU 95), náleze ze dne 7. 7. 2008 sp. zn. I. ÚS 1348/07 (N 124/50 SbNU 79), náleze ze dne 11. 12. 2013 sp. zn. I. ÚS 2208/13 (N 215/71 SbNU 517) či náleze ze dne 9. 10. 2019 sp. zn. I. ÚS 1692/19].

17. Je notorií, že na rozhodnutí o vazbě se vztahují obecné požadavky na soudní rozhodnutí, zejména požadavky náležitého odůvodnění a zákazu libovůle, které lze dovodit z práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a principu demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy. Takovéto rozhodnutí musí být přezkoumatelné. Jeho odůvodnění musí mít náležitosti podle § 134 odst. 2 trestního řádu. Musí z něj vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé, a to při respektování skutečnosti, že rozhodování o vazbě je vedeno vždy v rovině pouhé pravděpodobnosti, a nikoli jistoty o důsledcích, které mohou nastat [srov. náleze ze dne 6. 3. 1997 sp. zn. III. ÚS 271/96 (N 24/7 SbNU 153), náleze ze dne 3. 2. 2000 sp. zn. III. ÚS 103/99 (N 17/17 SbNU 121) či náleze ze dne 19. 12. 2001 sp. zn. II. ÚS 413/01 (N 201/24 SbNU 513)].

V.b) Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

18. V uvedeném rozsahu Ústavní soud napadená rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je v části, ve které směřuje proti usnesení krajského soudu, důvodná.

19. Ústavní soud konstatuje, že napadené usnesení krajského soudu nedostojí výše vymezeným ústavním požadavkům. Skutečnost, že stěžovatel byl dříve, než krajský soud jeho stížnost s poukazem na § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl, usnesením státního zástupce propuštěn z vazby na svobodu, nečiní jeho stížnost proti rozhodnutí o vazbě nedůvodnou. Zamítl-li ji krajský soud pouze z tohoto důvodu, aniž by se jinak zabýval zákonností vazby a důvodností jednotlivých stížnostních námitek, pak jeho rozhodnutím byla stěžovateli v rozporu s čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny a čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3 Úmluvy odepřena soudní ochrana proti zásahu do osobní svobody. Ostatními námitkami stěžovatele se Ústavní soud již nezabýval, neboť by to bylo, s ohledem na uvedený závěr o porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod, nadbytečné a předčasné, neboť se jimi bude zabývat krajský soud.

VI. Závěr

20. Z uvedených důvodů Ústavní soud shledal ústavní stížnost stěžovatele důvodnou v části, ve které směřuje proti usnesení krajského soudu, a podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ji v této části vyhověl (I. výrok) a napadené usnesení podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil (II. výrok).

21. V části, ve které se stěžovatel domáhá zrušení usnesení okresního soudu, byla ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítnuta jako zjevně neopodstatněná (výrok III.), neboť okresní soud rozhodoval za jiných podmínek než krajský soud. Výše uvedené důvody vyhovění ústavní stížnosti se týkají výlučně napadeného usnesení krajského soudu, jehož zrušením se otevírá prostor k novému projednání stížnosti stěžovatele, při němž bude krajský soud vázán právním názorem Ústavního soudu vysloveným v tomto nálezu. V dalším řízení stěžovatel bude moci

uplatnit i ostatní své námitky, jejichž posouzení Ústavním soudem by bylo v tuto chvíli procesně předčasné.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jednočinný souběh \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Místní příslušnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pojistný podvod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zjednáání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, přijetí úplatku](#)
- [Právní styk s cizinou](#)
- [Bezplatná obhajoba](#)
- [Dokazování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Azyl](#)
- [Adhezní řízení, náhrada škody](#)